

УДК 72

Полубок А. П.

*Старший викладач кафедри рисунку та живопису**Архітектурного факультета КНУБА*

Andreu-konstantinov@rambler.ru

orcid.org/0000-0001-6759-4470

СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ ЯК ПРОЦЕС ВЗАЄМОДІЇ АРХІТЕКТУРИ І ПЛАСТИЧНИХ МИСТЕЦТВ

Анотація: розглядається проблема синтезу мистецтв та взаємодія архітектури із основними видами мистецтва: скульптурою, живописом та графікою. Прослідковуються та аналізуються прямі зв'язки цих пластичних мистецтв, які утворюють різноманітні архітектурно-пластичні композиції. З'ясована актуальність впровадження синтезу мистецтв (архітектури, скульптури, живопису), застосування комплексного проектування, враховуючи властивості усіх предметних та художніх елементів, які наповнюють архітектурне середовище.

Ключові слова: архітектура, скульптура, живопис, суперграфіка, синтез мистецтв, композиція.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Розробка відповідає загальному профілю навчально-методичної програми кафедри рисунку і живопису КНУБА за темою «Синтез мистецтв в інтер'єрі» з підготовки фахівців за спеціальностями «Дизайн», «Архітектура».

Постановка проблеми: Взаємодія архітектури, скульптури, живопису та графіки полягає у конкретній виразності прямих зв'язків цих пластичних мистецтв, які утворюють різноманітні архітектурно-пластичні композиції. Але проблема у тому, що останнім часом ці зв'язки втрачаються, зникає композиційна цілісність цих просторово-пластичних мистецтв, архітектури, скульптури, живопису, графіки. Останнім часом, поступово скульптура, живопис та графіка починають існувати досить незалежно від архітектури, не дивлячись на те, що ці візуальні твори мистецтва повинні проектуватися і розташовуватись у конкретному архітектурному середовищі з певними задачами, повинні формувати єдину просторово-пластичну композицію з архітектурою, створивши синтетичний архітектурно-художній образ простору.

Основна частина. Проблема взаємодії архітектури, скульптури, живопису полягає у конкретній виразності прямих зв'язків цих пластичних мистецтв, які нарешті утворюють різноманітні архітектурно-пластичні

композиції. Крім прямих зв'язків відбуваються більш глибокі, складні впливи усіх видів мистецтв, одне на інше.

В основі архітектурно-пластичних композицій лежить композиційна цілісність різних просторово-пластичних мистецтв – скульптури, живопису, графіки та архітектури, зв'язаних складним рядом відношень. Вони можуть бути безпосередніми, коли усі види мистецтв взаємодіють з власне архітектурною формою (кругла скульптура і рельєф у композиції будівель, монументальна скульптура, монументальний живопис, суперграфіка) і більш прямі, наприклад, у композиції монументів архітектура і скульптура взаємодіють як у межах об'ємно-пластичної форми самого пам'ятника, так і його розвитку у просторі; існують і більш широкі зв'язки монументу з архітектурно-планувальною структурою ансамбля (міста, площі, вулиці, парка), (рис. 1, 2, 3).

Таким чином взаємодія архітектури, скульптури, живопису розвиваються начеб-то у трьох основних аспектах: просторовому, пластичному і колористичному. В одних випадках на першому плані стоїть проблема пластики форми, колористики (взаємозв'язок скульптури, монументального живопису, суперграфіки з композицією архітектурного середовища); в інших – просторові, колористичні та пластичні аспекти рівнозначні (монументи, меморіальні комплекси); у третіх – провідна роль належить просторовим, містобудівним зв'язкам (деякі види монументів та меморіалів). [1, 4].

Синтез мистецтв в архітектурі являє собою взаємодію та об'єднання художніх засобів, що належать різним видам мистецтв, з метою створення єдиного художнього комплексу (ансамблю) в архітектурному середовищі. Художній образ, створений на основі синтезу мистецтв, володіє особливою силою емоційного впливу, недоступною окремим видам цих мистецтв.

Поняття «синтез мистецтв» має два значення, акцентуючі різні сторони явища: перше має на увазі самий факт спільної участі різних мистецтв в створенні тої чи іншої композиції, друге – успішний в художньому відношенні результат такого об'єднання.

Організуюча роль в синтезі мистецтв, як правило, належить архітектурі, оскільки саме вона утворює середовище, яке містить у собі твори інших мистецтв. У процесі створення синтетичного архітектурно-художнього образу живопис, графіка і скульптура інтегруються з архітектурою у вигляді елементарних засобів – кольору, форми і фактури, які являються поверхневими, ілюзорними засобами виявлення або трансформації простору, об'єму; будучи взаємопов'язані із самою концепцією будівлі або середовища («скульптурність» капели в Роншані ле Корбюз'є та опери у Сідней Утсона); у вигляді окремих творів прикладного значення; у вигляді творів, формально

споріднених одне з іншим і взаємопов'язаних так, що кожне з них зберігає свою незалежність у спільності окремого.

Твори різних видів мистецтва, вступаючи в синтез із архітектурою, набувають ряд особливостей, властивих архітектурі: вони беруть участь в створенні просторового середовища, мають звичайно відносно великі розміри та виконані із більш менш довговічних матеріалів. В композиційному та конструктивно-технічному відношенні вони становляться ніби частиною архітектури.

Ідеї, висловлені архітектурними творами, мають узагальнений метафоричний характер. У синтезі з іншими мистецтвами художній зміст архітектури конкретизується, збагачується за допомогою виразних та зображувальних засобів, не властивих самій архітектурі. Присутність різноманітних взаємодоповнюючих особливостей у архітектурі та інших видів мистецтв – основа для їх синтезу. [1, 4].

Архітектура частіше за все співпрацює із скульптурою та живописом. Тому під синтезом мистецтв звичайно мають на увазі традиційну співдружність саме цих трьох основних видів мистецтв.

Особливості різних видів мистецтва визначають можливості і характер їх синтезу з архітектурою. Живопис, розміщуючись на поверхні, створює відчуття простору, характер якого задається конкретними вимогами композиції архітектурного простору. Співвідношення реального архітектурного простору і живописного простору – один із самих важливих композиційних засобів в арсеналі синтезу мистецтв. Важливіша специфічна властивість живопису – колір. У ньому він більш активний, більш складно побудований, ніж в архітектурі. Тому живопис в архітектурі – визначальна ланка у колористичному рішенні композиції в цілому.

Скульптура – об'єм, існуючий у реальному просторі. Цим вона схожа на архітектуру. Пластика, тектоніка, силует, пропорції, фактура – мають багато спільного у цих двох видів мистецтв. Синтез архітектури із скульптурою оснований на доповненні архітектури образотворчими та декоративними якостями скульптури, на виявленні подібності та відмінності цих двох мистецтв.

В синтез з архітектурою не можуть вступати будь-який живопис та скульптура, будь-який твір якого-небудь виду мистецтва. Ці твори повинні наділятися певними рисами, багато в чому спільними з архітектурним середовищем. Вступаючи в синтез із архітектурою, художні твори набувають спільних ознак, інше суспільне звучання та новий для них характер суспільного вжитку.

Ідейно-художній зміст творів мистецтва в синтезі з архітектурою, як правило, відрізняється глибиною тематики та образів. Форма таких творів обумовлена специфікою ідейно-художнього змісту – її відрізняють лаконізм, тяжіння до типового за рахунок характерного, скупий відбір деталей, які часто мають символічне та алегоричне значення, для неї характерні більша частка умовності, використання орнаментальних та не образотворчих мотивів, (рис. 1, 2, 3).

Названі властивості – зв'язок з архітектурою, специфічний характер змісту і специфічна форма характеризують синтез мистецтв як особливий жанр мистецтва, який називають монументальним. (До монументального мистецтва можна віднести також деякі види споруд: обеліски, тріумфальні колони, арки і т. д.).

Монументальність не можна віднести тільки до змісту або тільки до форми твору мистецтва. Вона присутня там, де велике суспільне значення та зміст виражено в зрозумілій «крупній» формі, а форма, у свою чергу, переконливо підкреслює значущість змісту.

Декоративність зумовлює особливий ряд художніх образів, умовність форми, виявлення специфічної краси матеріала (камінь, скло, дерево, метал), поєднання цих матеріалів, технічні особливості виготовлення. Декоративність мистецтва – одна з форм сприйняття світу. Монументальність та декоративність у синтезі мистецтв тісно пов'язані.

Прийоми поєднання архітектури із скульптурою та живописом у єдину композицію умовно можна розділити на дві групи. Перша характеризується більш-менш тісним злиттям форм, приналежних різним видам мистецтва, друга – їх контрастним порівнянням. Ті та інші прийоми прослідковуються майже у всій історії архітектури. Принципи «злиття» та «порівняння» не являються взаємовиключними. Це дві протилежні тенденції синтеза мистецтв, які у той же час постійно доповнюють одна іншу.

За останні роки прослідковуються серйозні спроби створення архітектурно-містобудівних композицій із безпосередньою участю в їх формуванні монументально-декоративних та прикладних мистецтв. Проте реальний рух до синтезу мистецтв зазнає сьогодні організаційні та композиційні труднощі.

Висновок: Розглянуті принципи взаємозв'язку архітектури і скульптури. Таким чином, з'ясована актуальність впровадження синтезу мистецтв (архітектури, скульптури, живопису), застосування комплексного проектування, враховуючи властивості усіх предметних та художніх елементів, які наповнюють архітектурне середовище.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі інших складових взаємозв'язків архітектури з пластичними мистецтвами у контексті синтезу мистецтв.

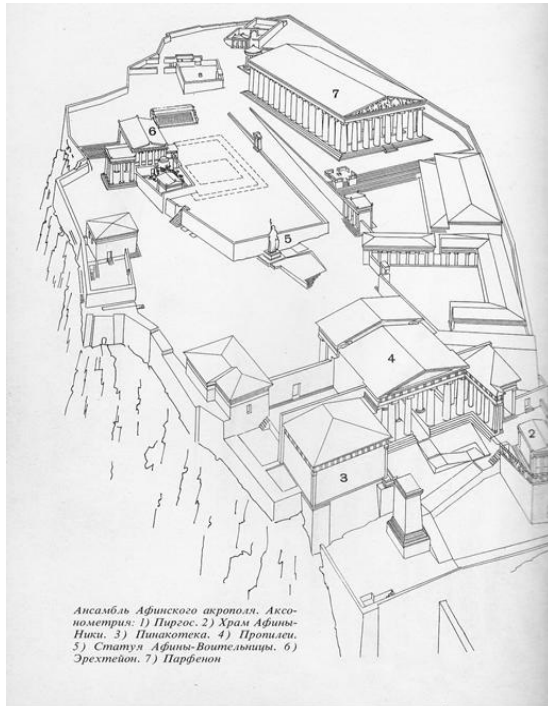

Рис. 1. Ансамбль Афіського Акрополя. Аксонометрія. «Малая история искусств» Москва 1972 р.

Рис 2. Монумент «Відкрита рука» Ле Корбюз'є. Індія, Чандігарх 1950-1965 р.

Рис 3. Монумент «Слеза скорби». З. Церетелі. США, Нью-Джерсі 2006 р.

Література:

1. Кириллова Л.И., Покровский И.А., Рожин И.Е. «Композиция в современной архитектуре». Москва. «Стройиздат», 1973.
2. В.О.Тімохін, Н. М. Шебек, Т.В. Малік, Н.Ю. Житкова, Г. І. Шемседінов, О. П. Чудутова, В.П. Мироненко, Є.М. Бавикін, В. А. Щурова, Ю. О. Супрунович, Ю.В. Третьяк, О.В. Іванченко. «Основы дизайна архитектурного середовища». Київ: «Основа», 2010.
3. Georges Duby and Jean-Luc Daval “ Sculpture”. Hong Kong, London, Los Angeles, Madrid, Paris, Tokyo. “Tashen” 2006.
4. А.Н.Шукурова «Архитектура запада и мир искусства XX века» Москва: «Стройиздат», 1990.

Аннотация

Полубок А. П. Старший преподаватель кафедры рисунка и живописи Архитектурного факультета КНУСА.

Синтез искусств как процесс взаимодействия архитектуры и пластических искусств. Рассматривается проблема синтеза искусств и взаимодействие архитектуры с основными видами искусства: скульптурой, живописью и графикой. Прослеживаются и анализируются прямые связи этих пластических искусств, которые образуют разнообразные архитектурно-пластические композиции. Выяснена актуальность внедрения синтеза искусств (архитектуры, скульптуры, живописи), применения комплексного проектирования, учитывая свойства всех предметных и художественных элементов, которые наполняют архитектурную среду.

Ключевые слова: архитектура, скульптура, живопись, суперграфика, синтез искусств, композиция.

Annotation

Polubok A. P. Older teacher of the department of drawing and painting Architectural Faculty KNUBA.

Synthesis of arts as a process of interaction between architecture and plastic arts. The problem of synthesis of arts and interaction of architecture with the basic kinds of art are considered: sculpture, painting and graphics. Direct links of these plastic arts, which form a variety of architectural and plastic compositions, are traced and analyzed. The relevance of the introduction of the synthesis of arts (architecture, sculpture, painting), the application of integrated design, taking into account the properties of all the subject and artistic elements that fill the architectural environment is clarified.

Keywords: architecture, sculpture, painting, supergraphics, synthesis of arts, composition.